

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

247221

การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
อำเภอวังวิมาน จังหวัดจันทบุรี และบริเวณใกล้เคียง
ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Developing the Sustainable Tourism
in Sufficiency Economy Philosophy Model,
AO Khung Wiman, Chanthaburi and near by areas
by using Participatory Action Research

คณะวิจัย

ฉลองชัย ชีวสุทรสกุล

วชิราภรณ์ ศรีพุทธ

คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี

กันยายน 2553

ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ

โครงการวิจัยและนวัตกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ปี พ.ศ. 2551

b00251630

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

247221

การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
อำเภอกู่วิมาน จังหวัดจันทบุรี และบริเวณใกล้เคียง
ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Developing the Sustainable Tourism
in Sufficiency Economy Philosophy Model,
AO Khung Wiman, Chanthaburi and near by areas
by using Participatory Action Research

คณะวิจัย

ฉลองชัย ชีวสุทรสกุล

วชิราภรณ์ ศรีพุทธ

คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี

กันยายน 2553

ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ

โครงการวิจัยและนวัตกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ปี พ.ศ. 2551

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอวังวิมาน จังหวัดจันทบุรีและบริเวณใกล้เคียง ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมฉบับนี้ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ปีงบประมาณ 2551 ตามโครงการวิจัยและนวัตกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน สู่ฐานรากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ผ่านคณะกรรมการบริหารเครือข่ายการวิจัยภาคตะวันออก คณะวิจัยจึงขอพระคุณ ณ โอกาสนี้

บทคัดย่อ

247221

เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม พื้นที่ศึกษาคืออ่าวคุ้งวิมานจังหวัดจันทบุรีและบริเวณใกล้เคียง วัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและประเมินศักยภาพการท่องเที่ยว พัฒนาและทดสอบรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เครื่องมือที่ใช้คือแบบประเมินศักยภาพและการจัดการเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่าอ่าวคุ้งวิมานจังหวัดจันทบุรีและบริเวณใกล้เคียง ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวทั้งตามธรรมชาติที่สวยงามและมนุษย์สร้างขึ้น ชายทะเลเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเขาอบค้อ ชายทะเลหินโค้ง ชายหาดอ่าวคุ้งวิมาน จุดชมวิวเนินเขาพระยืน จุดชมวิวเนินเขาพระสังกัจจายน์ ป่าธรรมชาติระหว่างจุดชมวิวเนินเขาพระสังกัจจายน์ลงไปถึงชายหาดสุดทางรัก ชายหาดสุดทางรัก จุดชมวิวบริเวณเขื่อนป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง จุดชมวิวเนินนางพญา เจดีย์หัวแหลมและอุโบสถเก่าวัดท่าแกลง ผลการประเมินพบว่าอ่าวคุ้งวิมานจังหวัดจันทบุรีและบริเวณใกล้เคียงมีศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในระดับปานกลาง และมีศักยภาพการจัดการเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในระดับต่ำ รูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งพัฒนาจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้ ความตระหนัก อนุรักษ์ ห่วงแหน และเกิดความประทับใจ อ่าวคุ้งวิมานจังหวัดจันทบุรีและบริเวณใกล้เคียงในระดับมาก

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ประชาชนเศรษฐกิจพอเพียง

ABSTRACT

247221

The research is the Participatory Action Research(PAR) which study in Ao Kung Wiman, Chanthaburi and nearby. The Objectives are survey and evaluate the potential of tourism, develop and test a sustainable form of tourism under the concept of sufficiency economy. The evaluation and management instrument are questionnaire and management of the community for a sustainable tourism. The results showed that Ao Kung Wiman and nearby attractions include the beautiful natural and generated by the community such as Mapkho Wildlife Sanctuaries Area , Hinkrong rocky beach, Khung Wiman beach, Phra Yean viewpoint, Sungkugjai viewpoint, Sudthung Rung beach , The forest between Sungkagjai viewpoint and Sudthung Rung beach, The viewpoint of dam which prevent coastal erosion, Nung Phaya viewpoint Hualamg pagoda, and the old temple in Wat Tha Klaeng. Evaluations found that Ao Kung Wiman, Chanthaburi and nearby attractions have the potential to be sustainable in the medium and managed as a sustainable tourism at a low level. The sustainable tourism in Sufficiency Economy model which develop form this research perform the tourist higher in knowledge, realizing, conservation, value highly and impressing Ao Khung Wiman, Chanthaburi and nearby areas.

Keywords: Sustainable Tourism Participatory Action Research Sufficiency economy

สารบัญ

บทที่ 1 บทนำ	หน้า
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา	3
1.3 ภาควิชาการวิจัย	3
1.4 กรอบความคิดการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ	4
1.6 คำนิยามศัพท์	4
บทที่ 2 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	5
2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	5
2.1.2 แนวคิดและหลักการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	9
2.1.3 รูปแบบของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	11
2.1.4 ข้อควรคำนึงของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	13
2.2 การพัฒนาที่ยั่งยืน	14
2.3 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	15
2.3.1 ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	15
2.3.2 สรุปรูปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	17
2.3.3 ความสอดคล้องกับระหว่างการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กับ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	18
2.4 การมีส่วนร่วมและการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม	19
2.4.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม	19
2.4.2 ลักษณะการมีส่วนร่วม	20
2.4.3 กระบวนการการมีส่วนร่วม	21

	หน้า
2.4.4 การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม	21
1. ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม	21
2. หลักการการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม	22
3. ขั้นตอนของกระบวนการการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม	22
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	27
3.1 กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย	27
3.2 รูปแบบการวิจัย	27
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	28
3.3.1 แบบสอบถามนักท่องเที่ยว	28
3.3.2 แบบประเมินศักยภาพและการจัดการเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	28
3.3.3 รูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	30
3.3.4 แบบสอบถามนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่หลังจากใช้รูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	30
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	31
3.4.1 ขั้นตอนเตรียมการ	31
3.4.2 ขั้นตอนดำเนินการ	32
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	33
บทที่ 4 ผลการศึกษา	34
4.1 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอวังวิมานจังหวัดจันทบุรีและบริเวณใกล้เคียง	34
4.2 ข้อมูลด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว	40
4.2.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	40
-ชายทะเลเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเขาเมอบคือ	40
-ชายทะเลบริเวณหินโค้ง	41
-ชายอ่าวหาดคู้งวิมาน	42

	หน้า
-ป้าธรรมชาติระหว่างจุดชมวิวนินเขาพระสังกัจจายน์ลงไปถึงชายหาดสุดทางรัก	43
-ชายหาดสุดทางรัก	44
-จุดชมวิวนินนางพญา	45
4.2.2 ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้าง	46
-จุดชมวิวพระยืน	47
-จุดชมวิวพระสังกัจจายน์	48
-จุดชมวิวบริเวณเขื่อนป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง	49
-เจดีย์หัวแหลม	50
-อุโบสถเก่าวัดท่าแกลง	51
4.3 ผลการสำรวจข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง	53
4.3.1 ผลการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของนักท่องเที่ยว	53
-ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มนักท่องเที่ยว	53
-ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่ต่างๆ ของอ่าวคุ้งวิมาน	55
-สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการให้ปรับปรุงหรือพัฒนา	56
-กิจกรรมท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการให้ส่งเสริมสนับสนุน	58
4.3.2 ผลสอบถามความคิดเห็นเจ้าของหรือผู้บริหารกิจการอาหารและที่พัก	59
4.3.3 ผลสอบถามความคิดเห็นของผู้ประกอบเกี่ยวข้องกับธุรกิจนำเที่ยว	59
4.4 ผลการประเมินศักยภาพและการจัดการ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	60
4.4.1 ผลการประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	60
4.4.2 ผลการประเมินการจัดการเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	61
4.5 รูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	65
4.5.1 กรอบความคิดการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยว	65
4.5.2 รูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	66
4.6 ผลการทดสอบรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	70

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	73
5.1 สรุปผลการวิจัย	73
5.1.1 สรุปผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป	73
5.1.2 สรุปผลจากการสอบถามความคิดเห็นและความต้องการ ของนักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้อง	75
5.1.3 สรุปผลการประเมินศักยภาพ	76
5.1.4 สรุปผลการศึกษาและสร้างรูปแบบการท่องเที่ยว	77
5.1.5 สรุปผล การทดสอบรูปแบบการท่องเที่ยว	79
5.2 อภิปรายผล	79
5.3 ข้อเสนอแนะ	82

- ผนวก ก แบบสอบถามนักท่องเที่ยว
- ผนวก ข แบบประเมินศักยภาพและการจัดการ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
- ผนวก ค รูปแบบการท่องเที่ยวอ่าวคุ้งวิมานจังหวัดจันทบุรี 2 วัน 1 คืน
- ผนวก ง รูปแบบการท่องเที่ยวอ่าวคุ้งวิมานจังหวัดจันทบุรี 6-12 ชั่วโมง

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ความสอดคล้องระหว่างการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	18
ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนหมู่บ้านและประชากรบริเวณอำเภอกิ่งฉนวนและบริเวณใกล้เคียง	36
ตารางที่ 4.2 ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของนักท่องเที่ยวที่สำรวจ	53
ตารางที่ 4.3 แหล่งข้อมูลการมาเที่ยว พาหนะ การใช้จ่าย และระยะเวลา ของนักท่องเที่ยว	54
ตารางที่ 4.4 สถานที่ท่องเที่ยวของอำเภอกิ่งฉนวน ที่นักท่องเที่ยวนิยม	55
ตารางที่ 4.5 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ต่อสถานที่ต่างๆ ของอำเภอกิ่งฉนวนและบริเวณใกล้เคียง	55
ตารางที่ 4.6 ความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ปรับปรุงหรือพัฒนาด้านความสะดวก	56
ตารางที่ 4.7 ความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ปรับปรุงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกฯ	57
ตารางที่ 4.8 ความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เพิ่มคุณค่า ความสำคัญ คุ่มครอง และการบำรุงรักษา	58
ตารางที่ 4.9 กิจกรรมท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการให้ส่งเสริมสนับสนุน	58
ตารางที่ 4.10 ผลการประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	60
ตารางที่ 4.11 ผลประเมินการจัดการการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	62
ตารางที่ 4.12 ผลการสอบถามนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ หลังจากการทดสอบรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	65

สารบัญภาพ

	หน้า
รูปที่ 1.1 กรอบความคิดการวิจัย	3
รูปที่ 2.1 รูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตามแผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21	12
รูปที่ 2.2 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	18
รูปที่ 4.1 แผนที่ตั้งของทรัพยากรท่องเที่ยวของคุ้มวิมานจังหวัดจันทบุรีและบริเวณใกล้เคียง	36
รูปที่ 4.2 ภาพจากดาวเทียมแสดงบริเวณคุ้มวิมาน(30 สิงหาคม 2552)	37
รูปที่ 4.3 ชายทะเลเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเขมอบค้อ(น้ำลง)	41
รูปที่ 4.4 ชายทะเลบริเวณหินโค้ง	41
รูปที่ 4.5 กำแพงกันคลื่นชายทะเลบริเวณหินโค้ง	42
รูปที่ 4.6 ชายหาดคุ้มวิมานด้านทิศตะวันตก มีโขดหินตามชายหาดกระจายทั่วไป	42
รูปที่ 4.7 ชายหาดคุ้มวิมานด้านทิศตะวันออก ทรายละเอียดสวยงาม	43
รูปที่ 4.8 ถนนตามแนวชายหาดของอ่าวคุ้มวิมาน	43
รูปที่ 4.9 ป่าธรรมชาติระหว่างจุดชมวิวนินเขาพระสังกัจจายน์ลงไปถึงชายหาดสุดทางรัก	44
รูปที่ 4.10 ทางเดินและความลาดชันของพื้นที่ป่าธรรมชาติระหว่างเนินเขาพระสังกัจจายน์ ลงไปถึงชายหาดสุดทางรัก	44
รูปที่ 4.11 ชายหาดสุดทางรัก	45
รูปที่ 4.12 บริเวณจุดชมวิวนินนางพญา	45
รูปที่ 4.13 ทศนียภาพเมื่อมองจากจุดชมวิวนินนางพญา ไปยังปากอ่าวคุ้มกระบะ	46
รูปที่ 4.14 ทศนียภาพเมื่อมองจากจุดชมวิวนินนางพญา ไปยังเขื่อนป้องกันการกัดเซาะ	46
รูป 4.15 พระชนมสารศิริมงคล(พระยืน)	47
รูปที่ 4.16 บริเวณลานกว้างของจุดชมวิวพระยืน	47
รูปที่ 4.17 ทิวทัศน์อ่าวคุ้มวิมานมองจากจุดชมวิวพระยืน	48
รูปที่ 4.18 พระสังกัจจายน์	48
รูปที่ 4.19 อ่าวคุ้มวิมานเมื่อมองจากจุดชมวิวพระสังกัจจาย์	49
รูปที่ 4.20 แนวเขื่อนป้องกันการกัดเซาะ(มองจากหาดสุดทางรัก)	49
รูปที่ 4.21 ชุมนั้งพักผ่อนทะเล บริเวณเขื่อนป้องกันการกัดเซาะ	50
รูปที่ 4.22 แนวเขื่อนป้องกันการกัดเซาะ (มองไปจุดชมวิวนินนางพญา)	50

	หน้า
รูปที่ 4.23 เจดีย์หัวแหลม	51
รูปที่ 4.24 พระอุโบสถเก่าวัดท่าแฉลบ	51
รูปที่ 4.25 ซุ้มหน้าบรรณประตูพระอุโบสถเก่าวัดท่าแฉลบ	52
รูปที่ 4.26 ซุ้มประตูเดิมทางเข้ากุฏิวัดท่าแฉลบ	52
รูปที่ 4.29 กรอบความคิดการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อ่าวคุ้งวิมานและบริเวณใกล้เคียง	65
รูปที่ 4.27 องค์ประกอบหลักของระบบ	67
รูปที่ 4.31 รูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	69